

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Az Európai Unió keretében elfogadott jogi aktusok magyar nyelvű fordításaival kapcsolatos szerzői jogi kérdések

Ügyszám: SZJSZT 19/2002

A megkereső által feltett kérdések:

1. Szerzői jogi védelemben részesülnek-e, részesülhetnek-e Magyarországon a jelenleg hatályos nemzetközi és magyar szerzői jogi szabályozás alapján az Európai Unióhoz történő csatlakozás időpontját megelőzően, tekintettel arra, hogy e jogi aktusok magyar fordításai nem képezik a magyar jogrend részét.
2. Amennyiben a fenti fordítások szerzői jogi védelemben részesülhetnek, milyen terjedelmű szerzői személyhez fűződő, illetve vagyoni jogok illetik, illethetik meg a megkeresőt mint a fordítások készítésére megbízást adó közigazgatási szervet.

Az eljáró tanács válasza:

Ad 1.

Nemzetközi normák

1. A Berni Uniós Egyezménynek az 1975. évi 4. törvényerejű rendelettel kihirdetett magyar szövege 2. cikkének (4) bekezdése a következőképpen hangzik: „Az Unióhoz tartozó országok törvényhozó szervei jogosultak annak meghatározására, hogy milyen védelemben részesülnek a törvényhozási, az államigazgatási és az igazságszolgáltatási jellegű hivatalos iratok, valamint ezeknek hivatalos fordításai.”

A hivatalosan kihirdetett magyar szövegben található néhány nyilvánvaló – és az Egyezmény irányadó szövegétől tartalmi eltéréseket is eredményező – pontatlanság. A 2. cikk (4) bekezdése esetében erről nem beszélhetünk, ám a szöveg két tekintetben mégis félreérthető lehet (s mint ahogy arra a lentiekben utalunk, az egyik esetben a félreérthetőség az Egyezmény eredeti szövegére is áll). (Érdemesnek látszik emlékeztetnünk arra, hogy az Egyezmény a Berni Unió tagországai tekintetében határozza meg a kötelezettségeinket, és ebben a tekintetben vita esetén nem a magyar fordítás az irányadó, hanem az eredeti nyelveken elfogadott szöveg, s ha azok között is eltérés lenne, az eredeti francia szöveg (ld. az Egyezmény 37. cikkének (1) bekezdését).)

2. Az első félreérthető elem a következő: A magyar változat szerint annak meghatározása tartozik a törvényhozó szervekre, hogy „milyen védelemben részesülnek” az érintett alkotások. Ez úgy is érthető, hogy védelmet mindenképpen nyújtani kell és így csak abban a kérdésben van szabad döntési joga a nemzeti törvényhozásnak, hogy ezek az alkotások *milyen* védelmet élvezzenek. Az eredeti angol és francia szövegben ez a fordulat így szerepel: „to determine the protection to be granted”, illetve „déterminer la protection à accorder”. Ez valóban fordítható úgy is, ahogy az a kihirdetett magyar szövegben áll, és a szószerinti fordítás – „meghatározni a nyújtandó védelmet” – alapján sem lenne ez a fordulat egyértelmű.

Az Egyezmény felülvizsgálati értekezleteinek a közzétett anyagaiból azonban kiderül hogy a 2. cikk (4) bekezdését miként indokolt értelmezni. Ezt Sam Ricketson az Egyezményről írt könyvében (amelyet a nemzetközi szerzői jogi szakma – részletességére és a benne feldolgozott anyag gazdagságára tekintettel – megbízható és irányadó forrásműnek tekint az Egyezmény normáinak értelmezése tekintetében) a következőképpen foglalja össze: „Ennek a rendelkezésnek az értelmében a nemzeti törvényhozásra van hagyva annak meghatározása, hogy (a) vajon az ilyen művek egyáltalán védelem alatt álljanak-e, és hogy (b) ha igen, milyen mértékben... Következésképpen, az országok szabadon dönthetnek arról, hogy ezeket a szövegeket teljes egészében köztulajdonban hagyják-e, teljes védelemben részesítik-e, mint irodalmi vagy művészeti alkotásokat, vagy külön szabályok alá tartozó védelemben részesítik-e, egyúttal bőkezű felhasználási jogokat adva a közönség számára.”¹

3. Az Egyezmény magyar szövege 2. cikkének (4) bekezdésében a második félreérthető elem a fordításból adódik. A rendelkezés eredeti szövege nem okmányokról, hanem szövegekről beszél. Az utóbbi kifejezés tágabb s nyilvánvalóan kiterjed a jogszabályokra is, míg az előbbi esetleg szűkebben is érthető. Az Egyezmény fent említett rendelkezéséből (37. cikkének (1) bekezdéséből) azonban az következik, hogy semmilyen szűkítő értelmezésnek nincs helye.

4. Így a Berni Unió bármely tagjának – így a Magyar Köztársaságnak is – jogában áll úgy rendelkeznie, hogy a szerzői jogi védelem nem terjed ki a jogszabályokra, illetve azok hivatalos fordításaira; sem a hazaiakra, sem a külföldiekre. A Berni Unió rendelkezései egyébként eleve csak az utóbbiakra vonatkoznak. (Megjegyzendő, hogy a nemzeti elbánásnak az Egyezmény 5. cikkének (1) bekezdésében rögzített elvéből következően, arra nincs mód, hogy egy Uniós ország szerzői jogi védelmet adjon saját jogszabályaira és azok hivatalos fordításaira, de ne védje a többi Uniós ország hasonló műveit.)

5. A TRIPS Egyezmény 9. cikkének 1. bekezdése szerint, a Berni Unió Egyezmény érdemi rendelkezéseit (1-től 21-ig terjedő cikkeit és a Függelékét) – a személyhez fűződő jogokról szóló *6bis* cikk kivételével – Kereskedelmi Világszervezet (WTO) minden tagja köteles alkalmazni. A Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) ez év március 6-án hatályba lépett Szerzői Jogi Szerződése (WCT) ugyanezt a kötelezettséget tartalmazza (sőt a *6bis* cikket sem veszi ki az alól). A Berni Unió Egyezmény 2. cikkének (4) bekezdése az említett rendelkezések között van. Ezért **a Berni Unió Egyezmény vonatkozásában a fentiekben előadottak a TRIPS Egyezményre és a WCT-re is irányadóak.**

A magyar Sztj. szabályai

6. A szerzői jogról szóló LXXVI. törvény (Sztj) 1. §-ának a 2001. évi XLVIII. törvény 67. §-a (1) bekezdésének k) pontja által módosított (4) bekezdése szerint „[n]em tartoznak a törvény védelme alá a jogszabályok, az állami irányítás egyéb eszközei, a bírósági vagy hatósági határozatok, a hatósági vagy más hivatalos közlemények és az ügyiratok, valamint a jogszabállyal kötelezővé tett és más hasonló rendelkezések”.

¹ “The effect of this provision is that it is left to national legislation to determine (a) whether such works are to be protected at all, and (b) if so, to what extent... As a consequence, countries are free to leave such texts entirely in the public domain, to accord them complete protection as literary or artistic works, or to grant qualified protection subject to generous rights of use on the part of the public.” (Sam Ricketson: “The Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works. 1886-1986”, Kluwer, London, 1987, 297. old.)

Ez a rendelkezés – a nemzeti elbánás elve alapján – a külföldi eredetű ilyen természetű művekre is vonatkozik. Csak akkor és annyiban nem vonatkozhatnék, ha és amennyiben olyan műveket is kizárna a védelemből, amelyekre nem terjed ki a Berni Uniós Egyezmény 2. cikke (4) bekezdésének a hatálya. Úgy véljük azonban, hogy erről nincs szó; az Sztj. rendelkezése nem megy túl az Egyezmény által meghatározott kereteken.

7. Inkább úgy látszik, hogy az Sztj. esetében a törvényhozó nem használt ki minden lehetőséget, amit a Berni Uniós Egyezmény (valamint az annak érdemi szabályait átvevő TRIPS Egyezmény és a WCT) kínál, s ezt éppen azoknak a műveknek – a hivatalos szövegek fordításainak – a vonatkozásban nem tette, ami a megkereső kérdéseinek a középpontjában áll. Ez azért látszik így, mert az Sztj. szövege nem rendelkezik kifejezetten a hivatalos iratok hivatalos fordításainak a szerzői jogi védelemből való kizárásáról. Ez a látszat azért állhat fenn, mert a Berni Uniós Egyezmény hatályos szövegének a megalkotói az Egyezmény fent elemzett rendelkezésében a hivatalos szövegek mellett szükségesnek tartották külön megemlíteni az ilyen szövegek hivatalos fordításait is, s mert úgy tűnhet fel, hogy, miután a magyar törvényhozó az Egyezmény alkalmazása során ezt a kiterjesztést nem tette meg, nem is terjed ki a kivétel az ilyen fordításokra.

8. Szerencsésebb lett volna ezt a látszatot elkerülni, ám úgy véljük, hogy ez valóban csak látszat. Egymagában az által, hogy az eredeti művek – az egyéni, eredeti jelleggel bíró hivatalos szövegek – ki vannak véve a szerzői jogi védelem alól, az ilyen szövegek alapján készült szakfordítások még valóban nem kerülnek ki a védelem köréből, hiszen külön alkotásoknak számítanak. Ám ha egy fordítás hivatalossá – valamely hatóság által jóváhagyottá – válik, osztoznia kell a hivatalos szövegek (az Sztj. irányadó rendelkezése szerint: hatósági közlemények és ügyiratok) sorsában.

9. Ebből az értelmezésből az következik, hogy **a magyar szerzői jog szerint is mind a hivatalos szövegek, mind pedig azok hivatalos fordításai kiesnek a védelem köréből. Ugyanakkor a hivatalos szövegek nem hivatalos fordításai védelem alatt állnak.**

10. Érdemes azonban figyelembe vennünk, hogy az Európai Unióhoz történő csatlakozásunkkal a hivatalos szövegek hivatalos fordításainak a száma és jelentősége nagyságrendekkel megnövekszik. Ezért talán **indokolt lehet, hogy ezt a kérdést ne hagyjuk egyedül az Sztj. ide vágó rendelkezésének a fent vázolt – enyhén kiterjesztő jellegűnek mondható – értelmezésére** (ami még egyébként sem jutott túl a bírósági gyakorlat tesztjén), **s esetleg az Sztj. egy következő – más okoknál fogva is szükségessé váló – módosítása során belefoglaljuk az 1. § (4) bekezdésébe a kivételnek a hivatalos szövegek hivatalos fordításaira való egyértelmű kiterjesztését, úgy ahogy az a Berni Uniós Egyezmény 2. cikkének (4) bekezdésében áll.**

Az Európai Unió keretében elfogadott jogi aktusok és azok fordításainak a jogi helyzete a nemzetközi normák és a magyar szerzői jogi szabályok alapján

11. Miután a kérdés jogi aktusokra utal, a Szakértő Testület nem találta szükségesnek annak elemzését, hogy az Európai Unió keretében melyek számítanak ilyeneknek. A vélemény egyszerűen azokra az aktusokra vonatkozik, amelyek – azok jellege folytán – joginak, hatóságinak, hivatalosnak minősülnek.

A fenti 4 - 6. pontokban kifejtetteknek megfelelően, ezek az aktusok és azoknak **az Európai Unió hatóságai által jóváhagyott hivatalos fordításai, az idevágó nemzetközi normákkal összhangban álló magyar szerzői jogi rendelkezések szerint, a Magyar Köztársaság területén nem részesülnek szerzői jogi védelemben.**

12. Az említett jogi aktusok magyar fordításainak más a státuszuk (kivéve, ha esetleg az Európai Unió maga bocsátana ki hivatalosan ilyen fordítást), hisz ahogy arra a megkereső kérdése utal, az Európai Unióhoz történő csatlakozásunk időpontjáig „e jogi aktusok magyar fordításai nem képezik a magyar jogrend részét.” Következésképpen, **miután hiányzik e jogi aktusok hivatalos, hatósági jellege, a fordításaik sem bírhatnak ilyen jelleggel a Magyar Köztársaságban.**

13. Érdekes módon, a magyar állampolgárságú szerzők által alkotott és még meg nem jelentett, illetőleg a bármilyen állampolgárságú szerző által alkotott és először a Magyar Köztársaság területén megjelentetett fordítások – függetlenül attól, hogy azok külföldi vagy magyar hivatalos szövegekről készültek-e, illetőleg, hogy azok hivatalos szövegekké váltak-e a Magyar Köztársaság törvényei szerint – a nemzetközi normákkal való összeütközés bármilyen veszélye nélkül kizárhatók lennének a szerzői jogi védelemből. Ezekre vonatkozóan ugyanis a Magyar Köztársaság, a Berni Unió Egyezmény 5. cikkének (4) bekezdése szerint, származási országnak számít, s így azokra – az Egyezmény ugyanezen cikke (3) bekezdése szerint – kizárólag a belföldi szabályok az irányadók (amelyeknek, az ilyen „származású” művek esetében, nem szükséges figyelemmel lenniük az Egyezményben foglalt minimum-szabályokra). Így az Szjt elvileg megtehetné azt, hogy – az Európai Unióhoz való csatlakozás előkészítéseként és az Európai Unió jogi aktusai megbízható fordításainak könnyebb hozzáférhetővé tétele érdekében – már most kivonja a védelem alól azokat a fordításokat, amelyek később a Magyar Köztársaságra nézve is hatályossá váló jogi aktusok későbbi hivatalos fordításainak szánnak (és amelyek a magyar hatóságok által, illetve azok ellenőrzése alatt és jóváhagyásával, készülnek), feltéve, hogy az érintett művekre – a fent kifejtettek értelmében – a Magyar Köztársaság számítana „származási országnak” (ami a fordítások elsőrő többségében így lenne). Az ilyen fajta, a származási ország műveire az egyezményi minimum-szint alatti védelmet megállapító jogi szabályozás azonban nem számít „elegánsnak”, s ha lehet elkerülendő. Nincs is igazán szükség rá, hisz megfelelő szerződési kikötések útján is elérhető a fent vázolt eredmény. Ez azonban már a 2. számú kérdésre adandó válasz témája.

14. Az 1. szám alatt a megkereső azt kérdezi, hogy az érintett fordítások szerzői jogi védelemben „részesülnek-e, részesülhetnek-e”. A kijelentő mód mellett a feltételes mód használata helyénvaló, hisz azoknak a fordításoknak az esetében is, amelyek elvileg védelemben részesülhetnek, az egyéni, eredeti jelleg feltétele a védelemnek. Az olyan nyersfordítás, amely nélkülözi az ilyen jelleget, nem áll védelem alatt. (A fordítandó szövegek jellege, a megkereső által megkívánt – a 6. számú mellékletben is tükröződő – igényesség és az eddig ismertté vált ilyen fordítások alapján azonban úgy látjuk, hogy ebben az esetben általában többről van szó, mint pusztán nyersfordításokról.)

A megkereső leveléhez mellékelte dokumentumok értékelése; az Európai Unió „szerzői jogi jogosítási politikája”

15. A fenti elemzésből az tűnik ki, hogy **a Magyar Köztársaságban – jelenleg – sem az Európai Unió jogi aktusai, sem azoknak az Európai Unió hatóságai által jóváhagyott**

hivatalos fordításai nem állnak védelem alatt. Védelem alatt állnak viszont ezeknek a jogi aktusoknak a nem hivatalos fordításai. Erre figyelemmel, az Európai Unió hatóságai, az irányadó nemzetközi normák alapján, nem gyakorolhatnak valamiféle szerzői jogot az említett jogi aktusok tekintetében a Magyar Köztársaság területén. Ez következik a „*nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*” elvből. Az 4. és 5. számú mellékletben szereplő esetleges szerzői jogi „fenntartásokat” ennek megfelelően kell értékelni (a magyar fordításokra vonatkozó kikötésekkel, témájuknál fogva, a 2. szám alatti kérdésre adott válaszukban foglalkozunk).

16. Függetlenül ettől, az Európai Uniónak a 3. számú mellékletben foglaltak szerint közzétett szerzői jogi jogosítási elvei („szerzői jogi jogosítási politikája”) is olyanok, hogy ha még fenn is állna szerzői jogi védelem az Európai Unió jogi aktusaira, akkor sem lenne szükséges engedélyt kérnünk azok lefordítására és a fordítások közzétételére, csak az ott megkívánt forrásmegjelölést és fenntartást kellene csak közölnünk.

17. Miként értékelhető mindennek a fényében a 2. számú mellékletben foglalt megállapodás az Európai Közösség és a Cseh Köztársaság Kormányhivatala között? S ami bennünket különösen érdekelhet: lehetséges-e, illetve indokolt lehet-e hasonló megállapodást kötnünk az Európai Közösséggel?

A 2. számú melléklet nem értékelhető olyan megállapodásnak, amely a Berni Unió Egyezmény 20. cikkének a hatálya alá esnék,² hanem csak egy magánjogi természetű szerződésnek (fordítási és kiadási szerződésnek). A Cseh Köztársaság szerzői jogi helyzetét nem tartjuk szükségesnek elemezni, a fentiekben kifejtettek szerint azonban a Magyar Köztársaság esetében az említett magánjogi szerződés 1. pontjában szereplő premissza – nevezetesen az, hogy az Európai Közösség szerzői jogokkal rendelkezne a szerződés mellékletében feltüntetett jogi aktusok tekintetében – nem állná meg a helyét. Ennek ellenére, egy magyar állami szerv – de elméletileg akár egy magánkiadó is – vállalhatja bizonyos kötelezettségeket egy magánjogi szerződésben az Európai Közösség irányában, mint amilyenek például a mellékelt szerződés 6. és 7. pontjában található (bár az említett pontban foglaltak tiszteletben tartásához még akár egy ilyen formális szerződés sem látszik feltétlenül szükségesnek).

Elvileg előállhatna egy olyan jogi helyzet, amelyre figyelemmel az Európai Unió szerzői jogtulajdonosként jelenhetne meg az említett jogi aktusok tekintetében. Ehhez azonban megfelelően módosítani kellene az Szt-t (esetleg egy külön, a Berni Unió Egyezmény 20. cikkére épülő, formális – kétoldalú – nemzetközi szerződés alapján, amelyben a Magyar Köztársaság az Európai Unió irányában ilyen értelmű szabályozást vállalna). Erről azonban egyelőre nincs szó, és nem is látunk indokot rá.

18. Az 1. számú melléklet az Európai Bizottsághoz intézett kérdéseket, a 6. számú melléklet pedig a fordításokra vonatkozó terminológiai és szerkesztési elveket tartalmaz. Így ezeknek a megkereső által feltett kérdések megválaszolása szempontjából nincs külön jelentősége.

² Az Egyezmény említett rendelkezése (amelyet a TRIPS Egyezmény és a WCT is „átvett”) így szól: „Az Unióhoz tartozó országok Kormányai fenntartják maguknak azt a jogot, hogy egymás között külön megállapodásokat létesíthessenek, amennyiben ezek a szerzők javára szélesebb körű jogokat nyújtanak, mint amelyeket az Unió biztosít, vagy amelyek ezzel az Egyezménnyel ellentétben nem álló egyéb kikötéseket tartalmaznak.”

Ad 2.

A jelenlegi jogi helyzet

19. **A fordításokra fennálló személyhez fűződő és vagyoni jogokra, valamint azok átruházhatóságára nem tartalmaz az Szjt. semmilyen speciális szabályt.** Tehát a fordító – amennyiben az általa készített fordítás, egyéni, eredeti voltánál fogva, szerzői jogi védelemre jogosult – ugyanazokat a jogokat élvezzi, mint bármely más szerző.

20. **A kérdés tehát az, hogy miként és milyen jogokat szerezhet a fordító-szerzőtől a megkereső.** Ebből a szempontból különbség van a személyhez fűződő jogok és a vagyoni jogok között. **A személyhez fűződő jogok nem ruházhatók át és azok másként sem szállhatnak át** (Szjt. 9. § (2) bek.), **míg a vagyoni jogok ugyan átruházhatók vagy másként átszállhatnak – és ilyenkor a jogszerző a továbbiakban rendelkezhet a vagyoni jogokkal – de ez csupán a törvényben meghatározott esetekben történhet meg** (Szjt. 9. (3)-(6) bek.).

Az átruházhatóságnak a törvényben meghatározott esetei a művek meglehetősen tág körét ölelik fel, de pontosan körülírt feltételekhez kötődnek. A következőkről van szó: (i) a munkaviszonyban vagy más hasonló jogviszonyban létrehozott művek (Szjt. 30. §); (ii) a számítógépi programalkotások (Szjt. 58. (3)); (iii) az adattárak (Szjt. 61. (1)); (iv) a reklámozás céljára megrendelt művek (Szjt. 63. (1)); (v) a filmalkotások (audiovizuális művek) (Szjt. 66. (1)).

Miután fordításokról van szó, a fenti esetek közül csak a munkaviszonyban vagy más hasonló jogviszonyban létrehozott művekre fennálló vagyoni jogok átruházása lehet releváns. A kérdés azonban nem munkaviszonyban, hanem megbízás alapján készített fordításokra vonatkozik. Bár az Szjt. 30. §-ának a címe – „Munkaviszonyban vagy más hasonló jogviszonyban létrehozott mű” – elég tág körre látszik utalni, olyanra, amelybe a megbízás alapján alkotott művek is beleférhetnének (annál is inkább, mert egyes országok szerzői jogi törvényei az ilyen műveket, vagy legalábbis azok bizonyos körét, a munkaviszonyban alkotott művekhez hasonlítják). A 30. § (7) bekezdése azonban pontosan meghatározza, milyen „hasonló” jogviszonyban alkotott művekre terjednek ki ezek a szabályok: nevezetesen a közszolgálati vagy közalkalmazotti jogviszonyban vagy szolgálati viszonyban foglalkoztatott személyek vagy munkaviszony jellegű jogviszony keretében foglalkoztatott szövetkezeti tagok által alkotott művekre. Tehát a megbízás alapján létrehozott művek nem tartoznak ide.

21. A fentiekre figyelemmel, **a megkereső részére megbízás alapján létrehozott fordításokra fennálló személyhez fűződő és vagyoni jogok tekintetében a következő a helyzet:**

(a) Személyhez fűződő jogok:

A mű nyilvánosságra hozataláról a szerző határoz (Szjt. 10. § (1)), és a szerző alapos okból visszavonhatja a nyilvánosságra hozatalhoz adott engedélyt, és a további felhasználást – az ezzel felmerült kár megtérítésével – megtilthatja (Szjt. 11. §). E jogok tekintetében vannak bizonyos korlátozások a jogos felhasználók bizonyos körének javára, a megbízás alapján alkotott művekre azonban ezek a korlátozások nem terjednek ki.

A szerzőt megilleti a jog, hogy művén szerzőként feltüntessék, és ez a mű részletének átvételére, idézésére vagy ismertetésére is vonatkozik (Szt. 12. (1)). A törvény külön kimondja, hogy a fordításon az alapul szolgáló mű szerzőjének a nevét is fel kell tüntetni (Szt. 12. (2)). Azonban a szerző jogosult művét nevének megjelölése nélkül is nyilvánosságra hozni (Szt. 12. § (3)).

Továbbá a szerzőnek joga van műve integritásának a védelmére. Ezt a jogot az új Szt. a reális körre szűkítette. Ez a védelem most már nem bármilyen változtatással szembeni védelemre terjed ki, hanem csak arra, amire a Berni Uniók Egyezmény 6bis cikke is vonatkozik, tehát a mű bármilyen eltorzítására, megcsonkítására vagy más olyan megváltoztatására vagy megsorbítására, amely a szerző becsületére vagy hírnevére sérelmes (Szt. 13. §)

Mint ahogy arra fent utaltunk, **ezek a jogok nem ruházhatók át, és azokról a szerző elvileg nem mondhat le. Ám az Szt. 12. §-ának (3) bekezdése alapján a névfeltüntetéshez való jog olyan gyakorlását is lehetővé teszi a törvény, hogy a szerző a művének a neve megjelölése nélküli nyilvánosságra hozataláról rendelkezik; s ezt – ellenkező rendelkezés hiányában – nyilván egy megbízási szerződésben is megteheti. A mű integritása védelmének a valóban indokolt körre való szorításáról pedig az Szt. nemcsak e jognak a 13. §-ban történt ésszerű szűkítésével gondoskodik, hanem az 50. §-ban foglalt rendelkezés útján is, amely így szól: „Ha a szerző a mű felhasználásához hozzájárult, a felhasználáshoz elengedhetetlen vagy nyilvánvalóan szükséges, a mű lényegét nem érintő változtatásokat köteles végrehajtani. Ha e kötelezettségének nem tesz eleget, vagy nem tud eleget tenni, a felhasználó a változtatásokat hozzájárulása nélkül is végrehajthatja.”**

(b) Vagyoni jogok:

Miután **a megbízási szerződés alapján alkotott művekre fennálló vagyoni jogok** – hacsak ezek a művek nem esnek a fenti 20. pont második bekezdésben felsorolt esetek közül a (ii)-(v) alattiak alá – nem ruházhatók át, ezek a jogok – **legalábbis elvileg** – **a szerzőnél maradnak, és az érintett művek csak felhasználási szerződések alapján használhatók fel.**

A felhasználási szerződések általános szabályait az Szt. 42-55. §-ai, a fordítások esetében is releváns kiadói szerződések egyes külön szabályait pedig az Szt. 56. és 57. §-ai tartalmazzák.

Szerencsére az új Szt. szabályozása sokkal rugalmasabb annál, mint amelyet a régi Szt. tartalmazott. Így például: (i) a felhasználó, ha ezt a szerződésben kifejezetten kiköti, **kizárólagos felhasználási jogot is szerezhet, s ez még a szerzővel szemben is érvényesíthető jog (Szt. 43. §); (ii) megfelelő szerződési kikötések esetén, a felhasználó felhasználási joga a világ teljes területére kiterjedhet, határidő nélküli lehet (pontosabban a teljes védelmi időre kiterjedhet) és vonatkozhat bármely a szerződés megkötésekor ismert felhasználási módra (Szt. 43-44. §); (iii) a felhasználási jog, a szerzőnek a szerződésben foglalt engedélye alapján, harmadik személyre átruházható, illetve ilyen engedély alapján a felhasználó harmadik személynek további felhasználási engedélyt adhat (Szt. 46. §).**

A jelenlegi jogi szabályozásra épülő szerződéses rendezés lehetősége

22. A fenti 21. pontban említett lehetőségek felhasználásával, a megkereső szinte korlátlan felhasználási lehetőséget szerezhet és megfelelő védelmet élvezhet a személyhez fűződő jogok bármilyen a felhasználást indokolatlanul korlátozó gyakorlásával szemben.

Esetleges jogszabály-módosítás lehetősége

23. A mellékelt dokumentumokból az Európai Bizottság illetékes szerveinek az a kívánalma is kitűnik, hogy az uniós normák fordítását elvégzettető nemzeti intézmények a fordításokra fennálló szerzői jogokra – nyilván, legalább a vagyoni jogokra – vonatkozóan ne csak felhasználói, hanem korlátlan jogtulajdonosi pozícióba kerüljenek. Ennek indokai érthetőek; nyilván nem látná jó szemmel az Unió, hogy a jogi aktusainak a nemzeti nyelvekre lefordított – bár az adott jelölt-országokban jogszabályi jelleggel még nem bíró, de a csatlakozási felkészülés szakaszában már alapvetően fontos – változataira esetleg magánszemélyek gyakorolhassanak vagyoni jogokat (és olyan személyhez fűződő jogokat is, amelyek e fordítások ésszerű felhasználását gátolhatják).

Annak sem a Berni Uniós Egyezmény (és annak a tartalmi normáit „átvevő” TRIPS Egyezmény és WCT) sem pedig az Szt-ben követett alapelvek szempontjából nem lenne akadálya, hogy szerzői jogunkat hozzáigazítsuk ehhez az igényhez. Természetesen – a „jogszabály-szerkesztési esztétika” szempontjából – aligha lenne szerencsés külön erre a célra egy kazuisztikus rendelkezés beillesztése. Ám megfontolandó lehet a vagyoni jogok átruházhatóságának az eseteit – a fenti 20. pont második bekezdésében említett öt esetkörön kívül – egy olyan újjal bővíteni, amely a törvényhozói, államigazgatási és igazságszolgáltatási szervek részére a hatósági tevékenységük körében és céljára megbízási szerződés alapján alkotott művekre általában kiterjedne. Ez a rendelkezés például, mint a törvény új 30/A. §-a lenne beilleszthető. Az átruházhatóságot a 30. § (1) bekezdésében foglaltak szerint lenne indokolt kimondani, s e mellett rendelkezni lehetne a 30. § (2), (5) és (6) bekezdésének a *mutatis mutandis* módon való alkalmazásáról. A 30. § (3) és (4) bekezdésében foglaltakat azonban az ilyen művekre nem lenne indokolt kiterjeszteni, sőt inkább – akár a 30. §-on, akár az esetleges új 30/A. §-on belül – úgy lenne célszerű rendelkezni, hogy a 30. § (3) és (4) bekezdése nem alkalmazandó akkor, ha a munkaviszonyban vagy a 30. § (7) bekezdésében említett jogviszonyok alapján a törvényhozói, államigazgatási vagy igazságszolgáltatási szervek részére a hatósági tevékenységük körében való felhasználás céljára alkotnak valamely művet.

24. Úgy véljük sok nyomós érv szólna egy ilyen megoldás mellett és semmi nem szólna ellene.

Mint ahogy említettük, a nemzetközi normák és az Szt. által követett alapelvei is lehetővé teszik ezt. A Berni Uniós Egyezmény a vagyoni jogokat eleve átruházhatónak tételezi,³ s az új Szt. is szakított a régi, 1969-es Szt. szovjet típusú szélsőségesen merev monizmusával, amely a szerzői jogok elidegeníthetlenségének a dogmáját is magában foglalta, elvetette a monizmus vagy dualizmus közötti választás szükségességét, s ezeket az elméleteket meghaladva, egyszerűen a szerint szabályozta a vagyoni jogok

³ Ez – egyebek mellett – világosan kitűnik az Egyezmény 6bis cikkének a szövegéből, hisz az így kezdődik: „Függetlenül a szerző vagyoni jogaitól, sőt azok átruházása után is, a szerző megtartja azt a jogát, hogy... [kiemelés tőlünk; a szövegben itt a személyhez fűződő jogokról szóló rendelkezés következik]

átruházhatóságának, illetve átruházhatatlanságának az eseteit, hogy a szerzők és a felhasználók érdekeinek az összevetése és értékelése alapján mit talált helyénvalónak. Az Szjt. ezzel a kérdéssel foglalkozó 9. §-ához fűzött miniszteri indokolást – könnyű hozzáférhetőség céljából – mellékeljük.⁴ Az abban foglaltak alapján aligha lehet kérdéses, hogy az átruházhatóság megengedése – a szerzői és felhasználói érdekek, valamint az érintett művek akadálytalan felhasználásához fűződő állami-társadalmi érdekek együttes mérlegelése alapján – a fentiekben említett körben legalább annyira indokolt, mint a 20. pont második bekezdésében említett esetekben.

A csatlakozás utáni helyzet és annak figyelembe vétele

25. Nem beszéltünk még arról a stádiumról, **amikor ezek a fordítások, a csatlakozás után – figyelembe véve, hogy remélhetőleg a csatlakozó országok nemzeti nyelveit is az Unió hivatalos nyelveiként ismerik el – az Unió hivatalos szövegeivé válnak, s mint ilyenek már az Szjt. 1. §-a (4) bekezdésének a hatálya alá kerülnek. Ezzel megszűnik ezeknek a szövegeknek a szerzői jogi védettsége;** a továbbiakban – legalábbis a Magyar Köztársaságban és más olyan országokban, amelyek a Berni Uniók Egyezmény 2. §-a (4) bekezdésében foglalt lehetőséggel élve, kiveszik az ilyen szövegeket a szerzői jogi védelem hatálya alól – nem áll fenn rajtuk semmilyen személyhez fűződő vagy vagyoni jog. **A félreértések és a későbbi esetleges jogviták elkerülése végett, a megkereső és a fordítók között kötött szerződéseket a fordítások ilyen célú felhasználásának a lehetőségét is célszerű lehet rögzíteni.**

Budapest, 2002. augusztus 5.

[A vélemény részét képező melléklet következik]

Melléklet

a Szerzői Jogi Szakértő Testület 19/2002. sz. véleményéhez

Az Szjt. 9. §-hoz fűzött miniszteri indokolás a vagyoni jogok átruházhatósága (elidegeníthetősége) – és a monista, illetve dualista szerzői jogi felfogás kapcsolódó – kérdéseiről

A törvény előkészítése során parázs vita alakult ki a szerzői vagyoni jogainak elidegeníthetőségéről, amelyet mind az eltérő elméleti megközelítések, mind pedig az érintett – jogosulti és felhasználói – csoportok különböző érdekei tápláltak. Elméleti jogászaink egy része, valamint a szerzők érdekvédelmi szervezetei közül több is a monista koncepciót pártolta, vagyis azt a megközelítést, amely a szerzői jogot a személyhez fűződő és a vagyoni jogok szétválaszthatatlan egységeként fogja fel, azaz nemcsak a személyhez fűződő, hanem a vagyoni jogok elidegenítését is kizárja. Több szerzői jogi szakértő, valamint a felhasználók és a szomszédos jogi jogosultak számos érdekképviselői szervezete – összességében a véleménynyilvánítók enyhe többsége – viszont a dualista felfogás hívének mutatkozott,

⁴ Forrás: dr. Ficsor Mihály: „Szerzői jogi törvény, Viva Média kiadó, Budapest, 1999, 45.-53. old.

szorgalmazva a szerzői vagyoni jogok elidegeníthetőségének a bevezetését. Az új szabályozás azt a kompromisszumot tükrözi, amely e viták eredményeként alakult ki. E kompromisszum és az új törvényben foglalt szabályozás olyan célszerűségi megfontolásokon alapul, amelyek áttekintése elengedhetetlennek tűnik.

Gyakorlatilag minden lényeges szempont az eddigi merev monista rendszer meghaladása – a monista és a dualista elemek ésszerű ötvözése – mellett szólt. Ezt egyaránt indokolta a hazai gazdasági viszonyok megváltozása, a technikai fejlődés, az európai jogharmonizáció, valamint a nemzetközi egyezményekben és a külföldi szerzői jogi törvényekben kirajzolódó tendencia. A törvény abból indul ki, hogy valamely elméleti konstrukciónak a szabályozás rugalmatlanságát eredményező erőltetésénél fontosabb a hazai kultúra javát szolgáló érdekegyensúly megteremtése.

A dualista és a monista rendszerek közötti különbség ugyanis sokkal kevésbé jelentős, mint a kontinentális és az angolszász iskolát követő rendszerek közötti különbség. Ez így van, mert

- a válasz arra a kérdésre, hogy egy szerzői jogi törvény „szerzőközpontú”-e, és hogy megfelelően szolgálja-e a szerzők jogos érdekeit, nem attól függ, hogy a kontinentális hagyományokat követő valamely szerzői jogi törvény dualista vagy monista irányultságú-e;
- a személyhez fűződő és a vagyoni jogok védelmének a szintje nem attól függ, hogy a kontinentális hagyományokat követő valamely szerzői jogi törvény dualista vagy monista;
- a személyhez fűződő jogok a kontinentális szerzői jog mindkét (dualista, monista) változata szerint elidegeníthetetlenek;
- azok a rendelkezések, amelyek a szerzőt, mint a „gyengébb felet” kívánják védeni a szerződéses kapcsolatokban, alkalmazhatók és ténylegesen is érvényesülnek mind a dualista, mind pedig a monista rendszerekben;
- ha a dualizmus vagy a monizmus elveit nem alkalmazzák merev és túlzó módon, nincs nagy különbség a két rendszerben a jogok tényleges átruházhatósága tekintetében: egyrészt a dualista szerzői jogi rendszerek is korlátozhatják – és gyakran ténylegesen korlátozzák is – egyes esetekben (ám nem zárják ki általában) a vagyoni jogok átruházását, másrészt pedig az egyes monista szerzői jogi törvények által lehetővé tett, hosszú időtartamra szóló általános jellegű, kizárólagos felhasználási engedélyek néha a szerző és a műve közötti kapcsolat jóval nagyobb mértékű lazulásához vezetnek, mint egyes vagyoni jogok viszonylag rövid időre szóló átruházása.

Ezért, amennyiben a két szerzői jogi elméletet (a dualista és a monista elméletet) ésszerű és pragmatikus módon alkalmazzák, a két rendszer közötti különbség aligha lényeges és számottevő.

Azok a különbségek, amelyek mégis léteznek a monista és a dualista felfogást követő szerzői jogi törvények között, a következőkben foglalhatók össze:

- a dualista törvények szerint, bár általában a szerzők a vagyoni jogok eredeti jogosultjai, lehetnek – és gyakran ténylegesen vannak is – kivételek ez alól (főleg a több szerző által együttesen és a munkaviszonyban álló szerzők által alkotott művek tekintetében); a monista törvények esetében, amelyek alapvető jellegüknél fogva nem teszik lehetővé a vagyoni jogoknak a szerző személyétől való elválasztását, nem ez a helyzet;
- a vagyoni jogok átruházásának eredményeként – ami a dualista rendszerben törvényszerűen lehetséges – az, akire a jogot átruházzák, nemcsak arra válik jogosulttá, hogy felhasználja a művet abban a körben, amelyre a vagyoni jog kiterjed, hanem megszerzi a jogot arra is, hogy mások részére ilyen felhasználást engedélyezzen (tehát tulajdonjogi jellegű jogot szerez); a monista rendszerekben a szerző csak felhasználási engedélyt adhat, magát a felhasználások engedélyezésére vonatkozó jogot mindig megtartja;
- a monista rendszerekben mind a szerző, mind pedig a kizárólagos felhasználási engedéllyel rendelkező személy felléphet a jogsértőkkel szemben, míg a dualista szerzői jogi törvények alapján a szerzőnek általában nincs perlési joga azután, hogy vagyoni jogát átruházza (ez a különbség azonban valójában nem jelentős);
- a dualista rendszerekben a vagyoni jogok tulajdonjogi jellege és a jogok átruházhatósága megkönnyíti ezeknek a jogoknak a gazdasági társaságokban történő hasznosítását; a monista felfogás követése esetén nehézségek merülhetnek fel ebben a tekintetben.

Nem érinti valamely szerzői jogi törvény dualista jellegét, illetve a dualista felfogással teljes mértékben összeegyeztethető, ha a törvény úgy rendelkezik, hogy a személyhez fűződő jogok elidegeníthetetlenek, vagy ha tisztázza, hogy a műveket megtestesítő tárgyak – dolgok – tulajdonjogának az átruházása nem vonja magával az érintett műveken fennálló szerzői vagyoni jogok átruházását, illetve, ha korlátozásokat vagy értelmezési szabályokat tartalmaz, hogy védje a szerzőknek – mint a szerződéses viszonyokban szokásosan gyengébb pozícióban levőknek – az érdekeit.

A magyar szerzői jog hagyományosan dualista szemléletű volt és így a vagyoni jogok elidegeníthetőségének az elvét követte egy egész évszázadon át, a „szocializmus” időszaka előtt. Ezt tükrözték az 1861-es Ideiglenes Törvénykezési Szabályok, az 1884. évi és az 1924. évi szerzői jogi törvény rendelkezései, valamint Balás P. Elemér reformjavaslatai is az 1930-as és 1940-es években. Fordulatot ebben az 1969-ben elfogadott Szjt. hozott; az akkor jellemző szerzői jogi felfogás „ideológiai” megalapozásából sajátos monista rendszer alakult ki. E megközelítést is túlzóan és dogmatikus módon érvényesítették: nemcsak a vagyoni jogok átruházását tiltották meg, hanem a felhasználási engedélyek érvényességi idejét is mereven, ésszerűtlenül korlátozták.

Bár a vagyoni jogok elidegeníthetlenségének az elve jórészt ideológiai megfontolásokon alapult, ez az elv – sajátos módon – pozitív eleme volt az un. szocialista országok szerzői jogi rendszerének a klasszikus szocializmus időszakában, a központi tervutasításos gazdasági berendezkedés és a szigorúan ellenőrzött társadalmi élet viszonyai között. A szerzői jogokat számos tekintetben korlátozták és gyakorlásukat sok feltételhez kötötték ugyan, ám ezek a

jogok a magánművészeteknek, az „individualizmusnak” és a személyes jogoknak egy távolról sem jelentéktelen szigetét képviselték. Az elidegeníthetlenség alternatívája annak lehetővé tétele lett volna, hogy a vagyoni jogokat átruházzák az állami tulajdonban lévő kiadókra, lemez- és filmgyárakra, rádió- és tévétársaságokra, ami a szerzői jogok közvetlen kollektivizálását jelentette volna.

A vagyoni jogok elidegeníthetlensége elvének a merev és dogmatikus alkalmazása főleg a tervgazdálkodás korai időszakára volt jellemző. Magyarországon a szerződéses rendszer merevsége és rendkívüli túlszabályozott jellege fokozatosan enyhült és ez a folyamat az 1980-as években különösen felgyorsult. (Mindazonáltal az elidegeníthetlenség elve – mint a szerzői jog alapvető strukturális eleme – fennmaradt.)

Az új törvény e felfogáson alapvetően arra a felismerésre figyelemmel változtat, hogy megfelelően fejlett nemzeti kulturális és informatikai ipar nélkül nemcsak annak esélye csökkenne, hogy az ország helytállhasson a nemzetközi kulturális és gazdasági kapcsolatokban, hanem a hazai szerzők is hátrányos helyzetbe kerülhetnének, mivel arra kényszerülhetnének, hogy szinte kizárólag külföldi vállalkozások közreműködésével tegyék műveiket a közönség számára hozzáférhetővé. A törvény ezért elkerüli annak a veszélyét, hogy a „szerzőpártiság” nevében megjelenő egyes törekvések – eltúlzottságuknál fogva – éppen a szerzők rovására menjenek. Ez bekövetkezhetne, ha a szerzők és a kulturális vállalkozások viszonyában az előbbiek érdekei egyoldalúan érvényesülnének – anélkül, hogy a kulturális vállalkozók jogos érdekeit is kellően figyelembe vennék – annak a téves feltételezésnek az alapján, hogy a szerzők általában hazaiak, míg a kulturális ipar vállalkozói általában külföldiek. Ennek a felfogásnak az elfogadása aláásná a hazai kulturális vállalkozók maradék esélyeit is, és végső soron az országnak a külföldi kulturális és informatikai termékektől való teljes függőségéhez vezethetne.

Figyelembe kell venni a gyorsuló technikai fejlődésnek a művek alkotására, terjesztésére, felhasználására és védelmére gyakorolt hatását is. Fontos, új műtípusok jelentek meg a szerzői jog védőernyője alatt, mint amilyenek a számítógépi programok, az adatbázisok és legújabban a multimédia alkotások. Ezeket általában nagy alkotócsoporthoz hozzák létre technikai eszközök kiterjedt alkalmazásával; egyre gyakrabban interaktív, on line felhasználás céljára is hozzáférhetőek, és sokuk tartalma is állandó változásoknak van kitéve. A vagyoni jogok elidegenítését kizáró monista megközelítés aligha megfelelő az ilyen művek esetében, mivel sokszor az egyetlen működőképes jogi megoldás az, hogy a vagyoni jogokat azokra a természetes vagy jogi személyekre ruházzák, akiknek, illetőleg amelyeknek a kezdeményezésére és felelősségével alkotják a műveket.

A nemzetközi egyezményeket áttekintve megállapítható, hogy a BUE [Berni Uniói Egyezmény] inkább a dualista felfogást tükrözi. Ez nyilvánvaló az egyezmény 6bis cikke alapján, amely azon kívül, hogy meghatározza: milyen személyhez fűződő jogokat kötelesek elismerni az Egyezményhez tartozó országok, tisztázza a személyhez fűződő és a vagyoni jogok viszonyát is. E cikk rendelkezései nem hagynak kétséget a felől, hogy... a vagyoni jogok átruházhatók és személyhez fűződő jogok függetlenek a szerző vagyoni jogaitól.

(A BUE 2. cikkének (6) bekezdése szintén azt igazolja, hogy a vagyoni jogok átruházhatók, amikor úgy rendelkezik, hogy „a védelem a szerző vagy más jogosult javára áll fenn.” A WIPO által a BUE-hez kiadott hivatalos „útmutató” a következő magyarázatot fűzi ehhez a rendelkezéshez: „A [vagyoni] jogok nem személyhez fűződőek, hiszen szerződés útján

rendelkezni lehet róluk. A szerző átruházhatja ezeket a jogokat akár egyszerre, akár külön-külön, és akkor az a személy élvezi az érintett jogokat, akire átruházták azokat.”)

A BUE általában nem korlátozza a szerzőket vagyoni jogaik átruházásában. Az egyetlen kivétel a követő jog (a droit de suite), amelyről az Egyezmény 15^{ter} cikke mint elidegeníthetetlen jogról rendelkezik. A jogértelmezés körében elismert *a contrario* elvből következik, hogy az Egyezményben előírt többi vagyoni jog elidegeníthető.

Bár a BUE a dualista felfogást követi, az egyezmény általánosan elfogadott értelmezése szerint valamely szerzői jogi törvény nem tekinthető a BUE-vel összeférhetetlennek csak azért, mert a monista elméleten alapszik.

Az Európai Közösségben a szerzői jog területén megalkotott irányelvek dualista elemeket tartalmaznak. Egyes kérdésekben előírják, más területeken pedig megengedik a vagyoni jogok átruházását, illetve átszállását. A számítógépi programok jogi védelméről szóló 91/250/EGK irányelv 2. cikkének (3) bekezdése a munkaviszonyból folyó kötelesség teljesítéseképpen megalkotott szoftver esetében megköveteli a tagállamoktól annak biztosítását, hogy a vagyoni jogokkal a munkáltató rendelkezessen. A bérleti jogról és a haszonkölcsönzési jogról, valamint a szellemi tulajdon területén a szerzői joghoz kapcsolódó bizonyos jogokról rendelkező 92/100/EGK irányelv 2. cikkének (4) bekezdése szintén a bérleti és haszonkölcsönzési jogok – mint szerzői vagyoni jogok – átruházhatóságáról szól. Az irányelv 4. cikke pedig részletesen szabályozza, hogy e vagyoni jogok átruházását követően a szerzőnek milyen vagyoni (díjazás iránti) igényei maradnak fenn.

Kontinensünkön a nemzeti törvényhozások is egyre inkább a piactudományi viszonyokhoz és a technikai fejlődés eredményeihez jobban, rugalmasabban igazodó felfogás – vagyis a dualista rendszer – felé fordítják a szerzői jog fejlődését. Az Európai Unió valamennyi tagállama – Németország és Ausztria kivételével – a dualista koncepcióra építette szerzői jogi kódexét. Ez jellemző a meglehetősen „szerzőbarátnak” tekintett svájci törvényre is. A rendszerváltozást követően számos volt szocialista ország tért vissza a dualista felfogáshoz, a szerzői vagyoni jogok elidegeníthetőségének elismeréséhez. Példaként a balti államok és Szlovénia említhetők; a lengyel szerzői jog pedig korábban sem követte a monista felfogást.

Az előzőekben ismertetett megfontolásokra figyelemmel a törvény meghaladja a monista felfogásnak a korábbi jogban tükröződő – dogmatikus és idejétmúlt – változatát, és olyan gyakorlatias rendszert hoz létre, amelyben célszerűen ötvöződnek a monista és a dualista felfogás pozitív elemei. Elsősorban a szerzők – mint a szerződéses viszonyokban többnyire a gyengébb fél pozíciójában lévő felek – védelme érdekében megőrzi főszabályként a szerzői vagyoni jogok elidegeníthetlenségét. Fordulat azonban a hazai szerzői jog fejlődésében, hogy a törvény ezt a korábban merev, rugalmatlanul alkalmazott tételt megtöri minden olyan esetben, amikor azt a művek létrehozásának és felhasználásának körülményei, sajátosságai indokoltá teszik. E gyakorlatias jogalkotási lépések a szerzők érdekeit éppúgy szolgálják, mint ahogy megfelelnek a hazai kulturális ipar szükségleteinek. Az előzőekből is kitűnt, hogy a dualizmus elemeinek befogadását a technika legújabb vívmányai is valósággal kikövetelik. A dualista rendszer egyes elemeinek szerzői jogunkba történő beillesztése továbbá igazodik a Nyugat- és Közép-Európa országainak szerzői jogi törvényeiben egyre élesebben kirajzolódó tendenciához is.

A törvény – a 9. § (1) bekezdésének megszövegezésével – egyértelművé teszi, hogy a szerzőt a művel kapcsolatban különféle, de egymástól nem elválaszthatatlan jogok összessége illeti

meg. A korábbi törvény szerkezetét és a nemzetközileg is elfogadott felosztást követve e jogokat két csoportba sorolja: személyhez fűződő és vagyoni jogokat különböztet meg. A szerzőt e jogok összessége illeti meg az új törvény szerint. Ez azt jelenti, hogy az új szabályozás már nem tekinti olyan egységes jognak a szerzői jogot, amely – egymástól eleve elválaszthatatlan – személyhez fűződő és vagyoni részjogosultságok ötvözeteként jelenne meg. A törvény ugyan abból az általános szabályból indul ki, hogy a vagyoni jogok nem idegeníthetők el, e szabály (a 9. § (3) bekezdése) azonban immár nem több mint szerzői érdekvédelmi igényeket szolgáló törvényi tilalom. Ez a szabály olyasmit tilt, ami egyébként fogalmilag és gyakorlatilag egyaránt lehetséges volna. A törvény tehát nem tételezi fel, hogy a szerzőt megillető személyhez fűződő és vagyoni jogok szükségképpen elválaszthatatlanok egymástól, és hogy ezért az utóbbiak átruházhatósága eleve kizárt. Mi sem igazolja ezt meggyőzőbben, mint az, hogy a törvény az általános tiltó szabály alól több – gyakorlati szempontból fontos – kivételt enged: a 9. § (6) bekezdésével összhangban a vagyoni jogok átruházhatók, illetve átszállhatnak vagy átszállnak a munkaviszonyból folyó köteleesség teljesítéseként elkészített mű, a szoftver; az adattár, a reklámozás céljára megrendelt mű esetében, valamint megfilmesítési szerződés alapján. A vagyoni jogokra is kiterjedő jogutódlás következik be továbbá az un. együttesen létrehozott műveknél.

Budapest, 2002. augusztus 5.

Dr. Pálos György
a tanács elnöke

id. Dr. Ficsor Mihály
a tanács előadó tagja

Dr. Kiss Zoltán
a tanács szavazó tagja